

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Sermo. De beata Maria Deipara. Ave Maria gratia plena. to. 5. p. 276.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

eum, quem fide perfectissima cognoscebat, & posse, & scire & velle salvare omnes desiderantes salutem. Quantum enim quis credit, tantum sperat, tantum amat. Quanto ergo hæc optima Mater perfectior fuit in fide tanto in spe fortior, & in charitate ferventior, omnem cogitatum suum jactans in eum.

SERMO.

De beata MARIA Deipara.

Ave Maria gratiâ plena. 10. 5. p. 276.

Miraculum fuit quod Virgo peperit: mentis clamor Virginis amor, virtutum zelus, vitiorum fuit occasus. Virgo sanctissima, quæ salvatorem genuit, peperit, & aluit, quæ jugiter ejus adhæsit lateri, quæ comes individua nullo verè abfuit itinere, quæ intenta præ cæteris invigilavit, verbo & operi ejus, sola Salvatoris actuum insignia operum opera, melliflua prædicationis genera inaudita contra mundum & peccatum, & tartareum zabulum, divinæ severitatis acerrima eloquia, quo is diu interfuit, specialius vidit, secretius audivit, citius agnovit, propensius retinuit, & Apostolis alijsque discipulis luculentius edidit, diligentius retulit, melius indidit, fidelius tradidit. Hinc est quod de ea legitur in Evangelio Luc. 2. *Maria autem conser vabat omnia verba, hæc conferens in corde suo.* Hinc in ejus laudibus legitur Prov. 3. *Multa filie congregaverunt divitias, tu sola supergressa es universas* Licet enim in parabolis loqueretur ad turbas: licet omnia Apostolis nota faceret ut Amicis, quædam tamen credendum est præ cæteris matrem suam quemadmodum dilexisset, ita etiam propensius erudisset, quædam ei secretius intimasse; frequenter eam ad montem Myrrhæ, & ad colles turris sublimasse, in cellam vinariam occultasse. sui prout novit & voluit gloriam Deificam, & super cœlestem revelasse notitiam, undè

Q₃

Ioannes

Ioannes in Apocalypsi *Apoc. 4. De throno*, ait, scilicet de Maria, *procedebant fulgura & voces & tonitrua*: quia Maria Mater Filij Iesu Christi parabolas, ænigmata, legalia, & mirifica gesta, dicta opera avidius ebibit, fideius credidit, syncerius, luculentiusque alijs edidit.

Hæc Maria à natura reverenter conservata, & à lege diligenter venerata, à gratiâ clementer est præelecta: quia sic præfatis sua jura singillatim reddidit, reddendo sibi subdidit, ut honorem vicem omnibus impenderet, & insuper momenti quiddam supperadderet, natura siquidem illi summæ virginittatis florem, lex soli virginææ fœcundittatis honorem; gratia divinæ maternittatis præ cæteris decorem, ac spirittualis matrimonij divinissimum reservavit odorem. Natura (quod suum est) illibatam Virginem servando; lex reverenter eam ab illis distinguendo; gratia Virginitatem sine semine fœcundando, natura rebus loquendo non verbis, dum in ea integritatem servaret, & de ea Deus naturæ intonaret, dicens ad serpentem. *Gen. 3. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen illius.* Lex dum eam ab alijs distinguendo clamaret *Lev. 12. Mulier que suscepto semine peperit, immunda erit septem diebus.* Gratia in eo quod dictum est: *Ave gratiâ plena Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Natura huic detulit, dum terra sine germine pareret in principio. Lex, dum rubus arderet sine incendio. Gratia dum sine semine pareret virgo. In hac enim habitavit Pater & filius ut creator in mundo, Imperator in regno, Paterfamilias in domo, Pontifex in templo, Sponsus in thalamo: prius enim Altissimus sibi eam quasi mundum specialissimum creavit, quam in justitia & sanctitate coram ipso fundaret, & fluentis sapientiæ irrigaret, & cœlestibus desideriis instar scilicet veris, sublimaret, & igne dilectionis accendendo illustraret, hinc in ejus mente, tanquam in quodam firmamento solem

solem posuit rationis & lunam scientiæ, & virtutes tanquam stellas speciei omnimodæ: solem qui lucem divinæ cognitionis faceret: lunam quæ cum stellis noctem actionis splendidam redderet: & meritò Domini est terra, quia sic super Maria fundavit eam. Creato igitur mundo volens visitare regnum imperavit Angelo.

Missus est igitur Angelus Gabriel à Deo. *Spiritus sanctus*, inquit *Luc. 1. super veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ita Paterfamilias domum intravit, in qua carnis habitum suscepit, quam obtulit Deo Patri pro salute generis humani. In ara crucis sacrificium quasi Pontifex in templo suum peregit sacerdotium: sed quia oportebat pati Christum & resurgere: & ita intrare in gloriam suam, oportebat ad Regem reportari humeris, ovem centesimam; oportebat populum qui ambulabat in tenebris, lucem magnam contemplari: mundum prædicationis suæ, & miraculorum novitate irradiavit. Descendens itaque de Patre luminum speciosus forma præ filiis hominum, indutus stolâ candidâ, in vestitu deaurato tanquam sponsus de thalamo processit ad publicum. Inerat sol in sydere, oriens in vespere, artifex latuit in opere: opus dum Regi præpararetur, vesper dum in tanta sublimitate humiliaretur, sydus dum tanquam stella illustraret fines orbis. Artifex igitur eam ornando, oriens de ea nascendo, & eam alijs in exemplum præbendo.

De Genitrice Dei cum talia & tanta referantur, pauca (rei pretio) nobis tamen esse videntur. Hæc est enim scala, rubus, arca, sydus, virga, vellus, thalamus, porta, ortus, aurora. Hæc est enim *scala Jacob*, qui quando caput in lapide posuit, Angelos ascendentes, & descendentes videre meruit. Scala ista habet duodecim gradus inter duo latera. Dexterum latus est contemptus sui usq; ad amorem regni. Ascensiones hujus duodecim humilitatis gradus. *Primus* est odium peccati. *Secundus* est fuga delicti. *Tertius*

Quintus metus odij. *Quartus*, in omnibus his subesse Creatori. *Quintus* obedire meliori. *Sextus* obtemperare compari. *Septimus* obsequi inferiori. *Octavus* subesse sibi. *Nonus* finem suum jugiter meditari. *Decimus* sua opera semper vereri. *Undecimus* cogitationes suas humiliter confiteri. *Duodecimus* per omnia ad manum, ad nutum, ad libitum Domini moveri. Per hos gradus ascendunt Angeli, & sublimant homines, sic disponuntur in corde ascensiones, sensim proficiendo & pedetentim ascendendo: sic in domo Patris lucidas percipiunt mansiones. Hi sunt duodecim Apostoli, qui sequuntur in eremo vestigia Iesu Christi.

Rubus qui visus est ardere sine sui incendio *Exod. 3.* Virginitatem significavit concepturam de Spiritu sancto absque virginitatis suae detrimento. Rubus ad quem non est Moyses ausus calcatus accedere, Virginem docuit sine maritali opere mirabiliter parere. Traditio hebræorum visionem in humili arbustulo asserit traditam, ne populus occasione aliqua laberetur ad idololatriam; in humili Virguncula mirabilis nobis exhibita est visio, in qua nulli modæ fornicationis vel minima fuit occasio siquidem triplex est. Alia est humana, quædam est mundana, nonnulla est divina. Humana fit illicito affectu. Mundana perverfo affectu. Divina scelerato cultu. Prima peccatur in proximum, secunda in seipsum, tertia in Deum. Prima facit carnis immunditiam. Secunda mundi concupiscentiam. Tertia idololatriam. Maria contra hæc tria singula adhibuit remedia, contra carnis immunditiam, virginitatem, contra mundi concupiscentiam perfectam humilitatem, contra idololatriam perfectam charitatem. Fuit enim Maria mundissima carne, humillima corde, devotissima mente.

Arcas duas fuisse legimus in veteri testamento, unam arcam diluvij, *Gen. 6.* aliam testamenti, *Exod. 25.* In novo testamento autem tres fuerunt aliæ, Prima arca est Ecclesiæ, secunda gratiæ,

gratiæ, tertia sapientiæ. Licet enim prima veteris testamenti in typo fieret primæ novi, & secunda in typo præcesserit secundæ novi, tertia verò sicut excellenter omnibus est dissimilis, ita nulli penitus est comparabilis. Siquidem Arca Noë significavit arcam Ecclesiæ: Arca fœderis arcam gratiæ, sanctitatem scilicet Mariæ. Per sapientiæ arcam intelligimus humanitatem Iesu Christi sanctissimam. Hanc enim meritò arcam sapientiæ decet nuncupari, in qua omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt absconditi *Col. 2.* sapientiæ inquam excellenter, in qua habitavit omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Arca etiam Noë, significavit arcam gratiæ, excellentiam scilicet Mariæ. Sicut enim per illam omnes evaserunt diluvium, sic per istam peccati naufragium. Illam Noë, ut diluvium evaderet, fabricavit: istam Christus (qui est pax nostra & requies) ut humanum genus redimeret, sibi præparavit. Per illam octo animæ tantum salvantur: per istam omnes ad æternam vitam (quæ per octonarium numerum significata est) vocantur. Per illam paucorum facta est liberatio: per istam humani generis salvatio. Illa centum annorum fabricata est spatio: in ista omnium virtutum fuit perfectio. Illa facta est de lignis levigatis: ista de virtutibus ædificata est consummatis. Illa superferebatur aquis diluvij, ista non sensit naufragia ullius vitij.

Triplex quidem diluvium est. Primum facit aquarum inundatio, secundum vitiorum incurio, tertium tribulationum oppressio. Primum igitur est aquarum, secundum culparum, tertium oppressionum. In primo periclitati sunt homines, in secundo virtutes, in tertio voluptates. Primum quis naufragium patitur, deinde in pœnarum diluvium peccator inducitur, in tertium deinceps pœnarum infernalium retruditur. Sic infernus hîc incipit, alibi perficitur, cùm anima vitio, caro supplicio atteritur. Per arcam verò Ecclesiæ evadimus à primo, per

R

arcam

arcam gratiæ à secundo, per arcam sapientiæ à tertio. Siquidem per arcam Ecclesiæ vitiorum fit extinctio, per arcam gratiæ virtutum reparatio, per arcam sapientiæ summi boni delectatio. Fit enim in Ecclesia peccatorum confessio, in confessione remissio & vitiorum extinctio. Sic enim facta est inter Deum & homines reconciliatio. Deinde datâ veniâ, subsequitur gratiâ, virtutum fit insertio. Hanc sequitur iustitiæ perfectio. Huic autem succedit arcanorum cœlestium contemplatio. In hac autem invenitur quædam cœlestis suavitas; & intima etiam dulcedo, & perfecta boni & perseverans dilectio. Triplex ergo est diluvium: unum iniquitatum, aliud adversitatum, tertium calamitatum: de primo per Naum dicitur, *Naum. 1. In diluvio præterente consummationem faciet*. Ac si diceretur: si diluvium vitiorum super hos cœperit abundare, nolite de illis desperare: quia super quos inundare permitto injustitiam, super illos faciam abundare gratiam. Hinc dicitur per Prophetam *Hier. 31. In charitate perpetuâ dilexi te, idèo attraxi te miserans*. Diluvium ergo prius veniet, & Dominus tunc consummationem faciet, quia Dominus electos suos innumeris lapsibus, & vitiorum incurfibus permittit ad tempus affligi & humiliari, omnem removens præsumptionis elationem. Postea ab eo incipiunt sublimari; sic in eis nutriens perfectam dilectionem. Hinc est illud Propheticum *Mich. 4. Venies usque Babilonem, & ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manibus inimicorum tuorum*. Et illud *Esaïæ Esa. 54. Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te*. Consummationem ergo Deus faciet præeunte diluvio, quia de profundo vitiorum Deus suos viriliter erigit, quos ponit in virtutum culmine, & illustrat contemplationis radio.

De secundo dicitur in Cantico canticorum. *Cant. 8. Aqua multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam*. Hinc per psalmistam, de his qui adversitatibus franguntur,
&

& tentationibus succumbunt, dicitur *Psal. 31. In diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt.* De hoc quoque diluvio Deus suos eripit, juxta illud Apostoli. *Act. 14. Per multas tribulationes oportet et nos introire in regnum Dei.* Item *1. Cor. 10. Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari super id quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut sustinere possitis.* Et in *Ozee. Ose. 6. In tribulatione sua manè consurgent ad me.* Et Psalmographus *Psal. 35. Multa tribulationes justorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.* De tertio dicitur in *Iob 27. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte cum opprimet tempestas.* Primum igitur diluvium est vitiorum, deinde diluvium tribulationum; deinceps diluvium miseriæ & tenebrarum: primum est peccati, secundum mundi, tertium inferni. Pisces primi sunt oblectamenta, secundi iniqua tentamenta, tertij perpetua tormenta. Hinc in Evangelio de bonis piscantibus, vitia calcantibus, tentamenta superantibus, æterna tormenta vitantibus dicitur. *Matth. 13. Elegerunt bonos in vasis suis: malos autem foras miserunt.* Arce verò gratiæ gratias referimus, quia per eam, scilicet Mariam & ejus filium utrumque diluvium evasimus.

Arca quoque testamenti, typum tenet sanctæ Dei Genitricis. Illam fecit Bezeleel, *Exod. 36.* istam condidit Emmanuel. Bezeleel, Oliab in opere socium habuit, & Virgo quoque Virginum condita, præelecta, præservata, præparata & ornata per Spiritum sanctum & ejus omnipotentem Filium fuit. Bezeleel interpretatur umbra Dei: Oliab protectio mea. Prior ille Spiritus sanctus, iste verò tenet typum filij. De illo dicitur ad Mariam in conceptione Filij beatissimi *Luc. 1. Virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Item ad Ioseph *Matth. 1. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim ex ea natum est, de Spiritu sancto est.* Iste verò ad patrem clamat in psalmo *Psal. 16. Protege me à facie impiorum qui me afflixerunt.* Item de eodem *Psal. 21. De ventre matris meæ tu es protector meus.* Item *Psal. 70. Tanquam prodigium factus*

sum multis. & tu adjutor fortis. Bezeleel ergo cum socio arcam testamenti fabricavit, sancta quoque Trinitas Virginem sibi sanctificavit, ac templum sanctissimum consecravit, hospitium quoque mundissimum sibi præparavit, thalamum quoque, de quo sponsus præ filiis hominum speciosus ad publicum procederet, decenter præornavit. Neque enim Pater abesse potuit, ubi Spiritum & Filium cooperari voluit. Quæcunque enim Pater facit, hæc eadem similiter & Filius facit. Neque enim Filius potest à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem. *Ioan. 5. De Spiritu quoque legitur in libro Psalmorum Psal. 32. Verbo Domini cæli firmati sunt. & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Apostolus quoque de tribus personis ita *Rom. 11. Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, ipsa gloria.* Pater ergo in consecratione Virginis exhibuit claritatem, Filius humilitatem, Spiritus sanctus charitatem. Pater lumen exhibuit rationis, Filius cinerem humiliationis, Spiritus sanctus oleum dilectionis. Pater exhibuit potentiam, Filius sapientiam, Spiritus sanctus omnium virtutum gratiam. Pater auctoritatem contra peccatum, Filius humilitatem contra mundum, Spiritus sanctus charitatem erga Deum & proximum. Filius carnis mortificationem, Spiritus sanctus compunctionem, Pater cœlestium contemplationem. Filius docuit eam divina operari, Spiritus sanctus amare, & amarum, Pater cœlestia contemplari. Filius eam erudit, & Spiritus eam provehit, Pater eam perficit. Filius eam purificat, Spiritus eam pacificat, Pater eam honorificat. Hæc dicens opera, vel dona Trinitatis non divido, sed fideliter inseparabilia assero. Sicut enim in essentia unitas, ita in operatione identitas.

Arca verò testamenti de lignis Sethim facta est; & Maria de spinoso & hispido Iudæorum populo & arido procreata est, qui utique spinosus detractio, hispidus superstitione, aridus fuit unctione divinæ gratiæ. Unde spinosus spineam coronam regi

regi suo exhibuit, & in eum sicut ignis in spinis exarsit. Sethim enim interpretatur spinæ. Aliter Eva spina, rosa Maria. Revera Eva spina fuit, quæ & virum suum ad mortem pupugit, & posteritati suæ peccati aculeum infixit. Unde Apostolus *Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: & sic in omnes pertransiit.* Ligna verò sancti Patres fuerunt, qui licet in radice aruissent arboris, spem tamen certissimam habentes in adventu Salvatoris, tanquam peregrini & incolæ in hoc mundo habitabant, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes *1. Cor. 6.* Castigabant cum vitijs & concupiscentiis corpora sua, euntes ibant, & flebant mittentes semina sua. *Psal. 125.* Unde quidem ita: *Conversus sum, inquit Psal. 31. in arumna mea, dum configitur spina.* Ad commendationem verò gratiæ suæ, & ad destructionem humanæ sapientiæ, Deus de femina, sed Virgine descendente de spinosa Patrum origine, dignatus est carnem assumere, ut similem simili redderet, contrarium contrario curaret, pestiferam spinam evelleret, peccati chirographum potentissimè deleteret. Humilitas per sexum femineum commendatur, gloria Virginis & Majestas opitulatur, peccatum gratiâ ejicitur. Eva ergo spina fuit; Maria rosa exstitit: Eva spina vulnerando; Maria rosa omnium affectus mulcendo. Eva spina omnibus infigans mortem: Maria rosa reddens salutiferam omnibus sortem. De liquore spinei corticis fit encastum, unde scribitur, de carnali mente tuâ fluxus nascitur concupiscentiæ, qui in ipsa, & in Adam peccatum actuale, in posteris originale transfudit. De hac verò Apostolus ita clamat *2. Corinth. 3. Littera occidit, spiritus autem vivificat.* Ac si diceret *2. Corinth. 15. Per unum hominem mors. & per unum hominem resurrectio mortuorum: sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Maria autem rosa fuit candida per virginitatem: rubicunda per charitatem: candida carne, rubicunda mente:

candida virtutem sectando, rubicunda vitia calcando: candida affectum purificando, rubicunda actum carnalem mortificando. candida Deum diligendo, rubicunda proximo compatiendo.

De lignis verò Sethim condita est arca, in qua thuribulum, manna & virga sunt recondita *Exod. 25.* quia licet Maria de Patrum naturâ per peccatum vitiata, duceret originem, præelecta tamen per Spiritum sanctum & præservata ad purum, Deum nobis obtulit & hominem. Thuribulum sacrosanctum, carnem significat Salvatoris: quæ aurea dicitur, quia nullius passa est detrimentum pudoris, Agnus scilicet sine macula, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus *1. Pet. 2.* de quo per propheticum dicitur eloquium *Esa. 43.* *Ecce puer meus electus, posui super eum spiritum meum.* Carbones thuribuli, sunt opera Iesu Christi. Carbones isti aliquando mortui, quandoq; vero sunt ignei, quia in Salvatore nostro nunc propria tolerabat humanitas, nunc propria faciebat divinitas. Ignis in carbone, divinitas est innocens in opere. Ignis in prunis, evidens est iudicium divinitatis. Carbo mortuus in præsepe jacens. Igneus dæmonia expellens. Mortuus, in Ægyptum fugiēs: igneus, vendentes & euentes columbas de templo ejiciens. Mortuus, dormines in navi: igneus, imperans ventis, & mari. Mortuus, subditus Parentibus: igneus, quatuor satians hominum millia de septem panibus. Mortuus, ad puteum Iacob rogans potum: igneus, circa Hierico illuminans cæcum & sanans leprosum. Carbo erat mortuus dum à diabolo tentaretur. Igneus, dum ei ab Angelis ministraretur. Mortuus in prodicione discipuli: igneus in filio Reguli. Sopitus ante Præsidentem: igneus circa Tyberidem. Sopitus dum ei Herodes illuderet: igneus dum mortuorum suscitator magnificus fieret. Sopitus dum ei acetum cum felle mixtum propinaretur: igneus dum ab eo decem leprosi mundarentur. Sopitus dum à Judæis se absconderet. Sopitus dum

dum cum publicanis & peccatoribus ederet: igneus dum ambularet super undas: igneus dum ex aqua facto vino lætificaret convivas. Sopitus jacens in cunabulis: igneus fulgens in miraculis. Sopitus ante tribunal Præsidis: igneus in filia Chananitidis. Sopitus in cruce: igneus in monte. Prunæ ergo mortuæ erant humanitatis opera: ignitæ divinitatis miracula.

SERMO I.

In Antiphon. SALVE REGINA.

Tom. 5. pagin. 288.

Salve Regina misericordia, vita, dulcedo, & spes nostra salve. Domina labia mea aperies. Dominus tecum, & tu mecum. Dignare me laudare te. Sub tuam protectionem confugio, ubi virtutem acceperunt infirmi. Esto mihi turris fortitudinis à facie inimici. Te nostra vox primùm sonet. Et ora solvamus tibi. Dulce canticum ac nobilissimum melos, quod in honorem sanctæ Mariæ quater in anno ordo noster devotissimè concinit, ad ædificationem nostram discutiendam, Fratres, assumpsimus, quia speciali dulcedine multa refertum masticatione continuâ reperimus. Nam à summis labiis canticum istud effusum venit. Habet enim fundamentum. Fundamentum ejus in montibus sanctis. Fundamentum ejus internæ dulcedinis suavitas est. Et ibi hæc, nisi in montibus sanctis: hoc est enim in mētibus nostris. A Sanctis compositum, à Sanctis institutum, dignè frequentabitur etiam à Sanctis. Et verè nisi à religiosis, & affectione sanctâ ferventibus, nec subtiliter intelligi, nec efficaciter poterit decantari. Est enim tam suave ad gratiam, tam fœcundum ad sensum, tam etiam profundum ad mysteria. Tale enim est quod à nobis considerari & discuti, prout dignum est, non valeat. Ex eo autem quod suaviter sonat, mulcet affectum, & de sensuum
uber